

approach to formation of readiness of students of higher technical educational institutions for professional communication]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 44 p. [in Ukrainian].

2. Lukashchuk, O.S. (2013). Evolyutsiya sotsiokulturnoho statusu vyshchoyi osvity [Evolution of the socio-cultural status of higher education]. *Ukrainian society*. No. 1. pp. 75–87. [in Ukrainian].

3. Lyannoy, Yu.O. (2016). Profesiyna pidhotovka maybutnikh mahistriv z fizychnoyi reabilitatsiyi u vyshchych navchalnykh zakladakh: teoretyko-metodychnyy aspekt [Professional training of future masters in physical rehabilitation in higher educational institutions: theoretical and methodological aspect]. *Monograph*. Sumy, 566 p. [in Ukrainian].

4. Maksymovska, N.O. (2013). Animatsiyana stratehiya vdoskonalennya sotsialno-vykhovnoho seredovyshcha zakladu vyshchoyi osvity kulturno-mystetskoho profilu v konteksti Bolonskoyi systemy [Animation strategy for improving the socio-educational environment of a higher education institution of cultural and artistic profile in the context of the Bologna system]. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*. Vol. 40. pp. 189–198. [in Ukrainian].

5. Savchenko, O. (2012). Problemy i perspektyvy mizhnarodnoyi intehratsiyi vyshchoyi Osvity [Problems and prospects of international integration of higher education]. *Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University*. Part 3. pp. 273–278. [in Ukrainian].

6. Stepanchenko, N.I. (2014). Osnovni napryamy vyshchoyi osvity z fizychnoho vykhovannya v konteksti idey novoyi osvitnoyi paradyhmy [The main directions of higher education in physical education in the context of the ideas of the new educational paradigm]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*. Vol. 38. pp. 439–446. [in Ukrainian].

7. Sushchenko, L.P. (2015). Osoblyvosti formuvannya zdibnostey maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi v umovakh suchasnoyi paradyhmy vyshchoyi fizkulturnoyi osvity [Peculiarities of the formation of abilities of future specialists in physical rehabilitation in the conditions of the modern paradigm of higher physical education]. *Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. Vol. 3 (1). pp. 347–350. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.07.2023

УДК 37-022.332:7.012]:39(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.285115>

Анатолій Бровченко, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дизайну
Київського університету імені Бориса Грінченка
Алла Руденченко, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЕТНОДИЗАЙН У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розглядаються структура та функції елементів розроблюваної підсистеми з етнодизайну національної системи неперервної дизайн-освіти. Ключовим елементом підсистеми є регіональні дизайн-центри Ремісничої палати. Передбачається співпраця палати з Радою дизайну як провідником державної політики в сфері дизайну та створення при ній Музею дизайну. Підготовка етнодизайнерів у розглядуваній підсистемі має відбуватися на двох рівнях. Перший пов'язаний з варіюванням зразків традиційного декоративно-вжиткового мистецтва та органічного поєднання національних традицій зі світовими досягненнями, другий – з розробкою масштабних комплексних проєктів етно-середовищ.

Ключові слова: етнодизайн; підсистема; традиції; дизайн-центри; ремісничка палата; національний стиль.

Лім. 10.

Anatoliy Brovchenko, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the Design Department,
Borys Grinchenko Kyiv University
Alla Rudenchenko, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Head of the Decorative Arts and Restoration Department,
Borys Grinchenko Kyiv University

ETHNO DESIGN IN THE CONTINUOUS DESIGN EDUCATION SYSTEM OF THE UKRAINE

The article examines the structure and functions of the elements of the developing cultural-artistic ethno design subsystem in the national system of continuous design education.

Taking into account the fact that in scientific sources, the concepts of “Folk Design” and “ethno design” function are parallel; the authors clarify their essence and identified synonymy.

In the considered subsystem, the system-forming element is the Chamber of Crafts of Ukraine with regional design centers, which will coordinate the training of ethno-designers with the needs of business, social and industrial spheres. The author assumes that regional design centers will hold: meetings with representatives of business and higher educational establishments regarding practice for future ethno designers, ethno design courses with the involvement of folk masters, bearers of deep traditions of decorative and applied art, qualification exams, and formation of professional qualifications for future ethno designers. The Chamber of Crafts will be in partnership with the National Council of Design, an element of the overall system of continuing design education, which implements state policy in the field of design. The authors are convinced of the need to restore the work of the Design Council, one of the main tasks of which is to stimulate and coordinate the work related to the creation of the industrial and regional design-ergonomic services, the training of specialists with higher and secondary education in the field of design and ergonomics. The research considers it necessary to create a Museum of Design under this council, which will collect the best domestic and foreign samples of ethno design.

The training of ethno designers in the considered subsystem should take place at two levels. At the first level, ethno designers study the material cultural heritage of the Ukraine, ethnography, conducting artistic and design activities to vary the best examples of traditional decorative and applied art and an organic combination of national traditions with world achievements that combine innovation and "nationality" imbued with the national spirit. At the second level, future ethno-designers conduct large-scale complex artistic and project development of environments in the national style.

Keywords: ethno design; subsystem; traditions; design centers; craft chamber; national style.

Постановка проблеми. Перехід в економічно розвинених країнах до великого машинного фабрично-заводського виробництва, що почався у другій половині XVIII – початку XIX ст., спричинив появу професії дизайнера для проектування виробів на художній основі для тиражування. Такі вироби і створюване нове штучне середовище перестали відігравати роль ідентифікатора певної національної культури. Дизайн став один із факторів, котрий спричинив “розмивання” і деформування традиційного етнічного середовища. Воно набувало космополітичних ознак на протязі століть, яке протязом століть формувалося протодизайнерами та відповідало ментальності етносу. Ментальність народу, система його архетипів відображаються своєрідно і специфічно в пластичності предметного світу. Цей специфічний навколишній предметний світ, зі свого боку, впливав на його творців і на майбутні покоління, підтримуючи і формуючи своєрідний психічний національний тип.

Пройшовши тривалий час розвитку як художньо-проектна культура, дизайн набув вагомості сили, проник у всі сфери людського життя та виробництва, несучи певні ідеологічні смисли і проектуючи майбутнє суспільство. Ще більше посилилася потреба у підготовці фахівців, спроможних поєднувати у проектній діяльності глибинні традиції народного мистецтва та досягнення сучасних технологій, створюючи гармонійне етнічне середовище відповідне ментальності етносу, що проживає на певній території. Крім того, в час глобалізаційних процесів, зростання конкуренції на світовому ринку товарів і послуг висуваються нові, більш жорсткі вимоги до виробленої продукції, яка має бути не лише бездоганною за якістю, але й гідно репрезентувати національну самобутність країни-виробника. У сучасних умовах стандартів та уніфікованості зростає роль культури, що ідентифікує й презентує націю серед багатьох народів світу [9]. Проектну діяльність зі створення сучасних форм матеріального середовища з використанням традиційних елементів мате-

ріальної культури певного етносу, що відповідає змістовим та естетичним характеристикам конкретної етнокультури називають етнодизайном, або народним дизайном, в англійському варіанті “Folk Design” [6].

Українська дизайн-освіта потребує трансформації у національну систему неперервної дизайн-освіти, однією із основних підсистем якої, на нашу думку, має бути культурно-мистецька з етнодизайну, яка потребує обґрунтування і розроблення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема етнодизайнерської освіти є досить актуальною для досліджень вітчизняних науковців. Цій темі значну увагу приділяє Л. Оршанський, розглядаючи етнодизайн як важливу складову змісту технологічної освіти. О. Фурса проводить дослідження становлення і розвитку системи освітньої підготовки дизайнерів в Україні і світі як невід’ємної складової загальної системи вищої освіти й дієвого фактора розвитку проектно-культури суспільства. Обґрунтовують необхідність посилення компонента з етнодизайну в освітніх програмах підготовки майбутніх дизайнерів одягу як засобу формування їх ключових компетентностей С. Давидова, Н. Дерев’янка. У своїй дисертації І. Сиваш розглядає етнодизайн як складник української культури. Концепції етнодизайну при підготовці майбутніх дизайнерів у мистецьких закладах вищої освіти, розглядає А. Дяченко. Порушує проблему утвердження національної ідентичності вітчизняного дизайну та відображення особливостей української ментальності засобами дизайнерської творчості із застосуванням новітніх комп’ютерних технологій І. Ціділо. В. Павлуць присвятив своє дослідження теоретично-методологічному обґрунтуванню доцільності розширення етнокультурного контенту дизайн-освіти в Україні. Він окреслює перспективи інтеграції етнокультурних традицій у систему підготовки дизайнерів у вітчизняних ЗВО.

Мета статті: розкрити структуру та функції елементів розробленої підсистеми етнодизайну

(культурно-мистецької) у національній системі неперервної дизайн-освіти.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтування і розробка в системі національної неперервної дизайн-освіти підсистеми з етнодизайну для підготовки висококваліфікованих етнодизайнерів – актуальне завдання сьогодення. Етнодизайн тісно пов'язаний з народним мистецтвом, Тому вважаємо за необхідне уточнити сутність термінів “народне мистецтво”, “народний дизайн” (“Folk Design”), “етнодизайн”, вживаних у наукових джерелах.

Тривалий час народна творчість не вважалася мистецтвом. Напевно тому, що під “мистецтвом” розуміли тільки “високі” зразки, відносячи простонародну творчість до сфери уваги народознавства. У дореволюційних енциклопедіях воно відсутнє, а поширилося в нашій країні тільки з 1930-х рр., на хвилі високого престижу всього, пов'язаного з поняттям “народ”. Перед тим, на початку ХХ ст., користувалися поняттям “селянське мистецтво” [4].

В англійській літературі термін “Folk Art” (“народне мистецтво”) з'явився в другій половині ХХ ст. У короткому Оксфордському словнику мистецьких термінів “народне мистецтво” визначено як мистецтво, ремесла та декоративні прикраси, створені людьми, які не мали формальної художньої освіти, але мають усталені традиції стилів та майстерності. Країна чи регіон можуть мати характерне народне мистецтво [2].

У сучасній естетичній теорії поняття “народне мистецтво” вживається для означення “залишкових” форм художності (фольклор, декоративно-прикладна творчість), на відміну від розвинутих форм професійного мистецтва [5].

Народне мистецтво є колективною творчістю. У народній мистецькій творчості протягом століть проходив відбір та шліфування етнокультурних образів матеріальної культури, які ставали знаковими елементами народної культури і разом із усталеними засобами виразності ставали національними ідентифікаторами. Традиційне декоративно-вжиткове мистецтво є одним із сегментів народного мистецтва, пов'язане з використанням природних матеріалів, традиційних архаїчних технік обробки матеріалів та засобів виразності. На думку О. Стрижак, національне можна охарактеризувати як таке, що необхідно для нормального функціонування нації чи етносу, для найкращого пристосування і виживання в умовах певного середовища [8].

Із появою терміна “дизайн”, з часом витворилися терміни “народний дизайн” в англійському варіанті “Folk Design”, та “етнічний дизайн”, тісно пов'язані з традиціями декоративно-вжиткового мистецтва певних етносів. На території України термін “народний дизайн” з'явився у шістдесятих роках минулого століття, але досі як в Україні так і за її межами, не вироблене його усталене визначення. Сьогодні

у вітчизняній науковій літературі домінує термін “етнодизайн”. Обидва терміни вважаємо синонімічними, але в одних країнах, в силу різних причин, використовується назва “етнодизайн”, в інших – “народний дизайн” з деякими “відтінками” в розуміння їх сутності. Так, у країнах які формувалися мігрантами різних національностей, під народним дизайном розуміють прості, навіть грубі форми, виконані з природних матеріалів з по-сучасному трактованими знаками традиційної орнаментики. У такому дизайні, часто вироби виготовляються з використанням традиційних архаїчних технологій. В польських джерелах поширеніший термін “etnodyzajn” оскільки вважається, що термін “народний” асоціюється із “народною демократією” комуністичного режиму, який себе скомпрометував.

Як складне й багатогранне явище, етнодизайн у наукових студіях отримує різні визначення, залежно від того, який з аспектів автор вважає головним та яку проблематику окреслює для свого дослідження [9].

Етнічний дизайн тісно пов'язаний з національним художнім стилем. Національний художній стиль – поняття, що обіймає все багатство художніх явищ як народного, так і професійного мистецтва. Основою стильової єдності є народне мистецтво, народні форми художності. Ця естетична категорія відображає духовно-формувальні засади народного життя, укладені в чуттєво сприймані предметно-образні форми, що набувають художньої довершеності у творчості професійних митців. У сталості форм народної художності відображається життєво важлива закономірність: закріплення дістають досвідні знання та художні вміння, що визначилися як доцільні щодо якості, та досконалі форми [5].

Етнодизайн через національний художній стиль виступає своєрідною трансформацією елементів національної культури, зокрема декоративного мистецтва, в сучасні промислові вироби, що поєднує традиційне декоративно-прикладне мистецтво із сучасними промисловими технологіями [3].

Потреба підготовки високофахового, національно-свідомого етнодизайнера в нашій країні набула особливого значення, що пов'язано з критичним періодом становлення країни, нації. У розроблюваній нами підсистемі з етнодизайну для закладів вищої культурологічної, мистецької, педагогічної освіти і освіти дорослих, ключовим елементом є регіональні дизайн-центри Ремісничої палати України з делегованими їй державою функціями. Передбачається, що Реміснича палата має виконувати функції аналогічні функціям ремісничих палат європейських країн у професійній освіті, що є чинними системами, які беруть активну участь у професійній освіті різних рівнів. Вони формують професійні стандарти та проекти освітніх програм на всіх рівнях, навчають дорослих. Дизайн-центри при регіо-

нальних представництвах Ремісничої палати в своїй діяльності зможуть враховувати економічну ситуацію на територіях, які вони представляють, та швидко реагувати на їхні соціально-економічні потреби. Одна із головних проблем сучасного вітчизняного дизайну – слабкі зв'язки з виробництвом. Дизайн-центри, сформовані в рамках кластерних структур, зможуть координувати підготовку етнологічних дизайнерів з потребами соціальної, виробничої сфери, бізнесу. Вони займатимуться організацією та координацією проведення практик, кваліфікаційних екзаменів, формування професійних кваліфікацій для майбутніх етнологічних дизайнерів з представниками бізнесу, влади і закладів вищої освіти. Центри зможуть залучати народних майстрів – носіїв глибинних традицій народного мистецтва, для проведення майстер-класів, лекцій, практичних занять з традиційних ремесел для майбутніх фахівців з етнологічного дизайну. Такі дизайн-центри будуть завершальною ланкою етнологічного дизайнерської освіти дорослих як складової освіти впродовж життя, які проводитимуть професійне навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовку дорослого населення з етнологічного дизайну. Ремісничая палата, будучи суспільною організацією, має співпрацювати з національною Радою дизайну як представником держави з питань розвитку національного дизайну. Рада дизайну була створена постановою Кабінету Міністрів України від 30 липня 1996 року № 876 з метою комплексного розв'язання проблем підвищення якості та конкурентоспроможності продукції промислового комплексу, розвитку соціально-культурної сфери шляхом застосування дизайну та ергономіки, впровадження у практику виробництва системи дизайн-ергономічного проектування. Вона була координаційно-консультативним органом при Кабінеті Міністрів України, на який покладається розроблення і реалізація загальнодержавних проблем дизайну та ергономіки, прийняття відповідних рішень. Одним із основних її завдань було стимулювання і координація роботи, пов'язаної зі створенням галузевих і регіональних дизайн-ергономічних служб, підготовкою фахівців з вищою та середньою освітою в галузі дизайну й ергономіки [7].

На жаль, діяльність цієї ради була припинена 21.12.2005 р. Маємо чітке переконання у необхідності відновлення її діяльності. За приклад для неї могла б послужити робота Ради дизайну Великої Британії, котра проводить державну політику щодо розвитку дизайну як частини креативної економіки та впливає на розвиток і сталість підприємств, а також їх продукції.

При такій раді доцільно створити музей дизайну з відділенням, де будуть представлені кращі зрізки вітчизняного і іноземного етнологічного дизайну. Такий музей має існувати і у віртуальній реальності як сховище наочних матеріалів для підготовки етнологічних дизайнерів.

Музеї прикладного мистецтва і дизайну відігравали важливу роль у розвитку дизайну в другій половині XIX ст. в Австрії, Великій Британії, Німеччині. Музеї дизайну в наш час працюють багатьох містах європейських країн: Відні (Австрія), котрий був заснований ще 1863 р., Лондоні (Велика Британія), Вайль-на-Рейні (Німеччина), Генті (Бельгія).

Підготовка етнологічних дизайнерів в закладах вищої культурологічної, мистецької, педагогічної освіти і освіти дорослих має відбуватися за інтегрованими програмами на двох рівнях. На першому рівні підготовка повинна проходити в два етапи. На підготовчому етапі, це перші два курси першого рівня вищої освіти (бакалавр), майбутні етнологічні дизайнери вивчають матеріальну культурну спадщину етнологічних регіонів країни, етнографію, виділяючи знакові елементи народної культури та проводять художньо-проектну діяльність з варіювання найкращих зразків традиційного декоративно-вжиткового мистецтва, в яких поєднується новаторство і “народність”, просякнуті національним духом, з використанням традиційних природних матеріалів й архаїчних технологій виготовлення і частковим застосуванням сучасних технічних засобів. На другому етапі, останні два курси, студенти розробляють етнологічні проекти товарів, затребуваних на ринку як внутрішньому, так і зовнішньому, виготовлення яких передбачає органічне поєднання національних традицій зі світовими досягненнями в дизайні та використання новітніх технологій і матеріалів. Важливо зауважити, що етнологічний дизайн може бути спрямований на внутрішнього споживача для “опредмечення” архаїчного менталітету і підтримання етнологічного здоров'я нації – “національний” стиль, і розрахований на зовнішнього споживача – це розробки, які містять у собі й частку “опредмечених” рис сучасного глобалізаційного менталітету, аби не втратити зв'язку з динамічним навколишнім світом і бути легко впізнаним – “змішаний” стиль [10]. У концепції японського дизайну, який є взірцем для багатьох, закладено концепцію “змішаного” стилю, що виник на засадах органічного поєднання особливостей японського побуту і його художніх традицій з кращими досягненнями світового дизайну. Найяскравіше це виявилось у проектуванні інтер'єрів, меблів, домашнього устаткування [1]. Ми схильні до думки, що для українського етнологічного дизайну доцільно розділяти проектування для внутрішнього і зовнішнього споживача.

На другому рівні вищої освіти (магістр) майбутні етнологічні дизайнери проводять масштабні комплексні проектні розробки етнологічних середовищ та намагаються розв'язувати проблеми, пов'язані з новими викликами для дизайну у XXI ст.

Формування високопрофесійного етнологічного дизайнера є дуже важливим завданням національної системи

освіти, оскільки він своєю діяльністю не тільки впливає на розвиток вітчизняного бізнесу, а й сприяє збереженню і розвитку етносу, нації.

Висновки. У розроблюваній нами підсистемі національної неперервної дизайн-освіти – культурно-мистецькій з етнодизайну для закладів вищої культурологічної, мистецької, педагогічної освіти і освіти дорослих ключовими елементами є дизайн-центри при регіональних відділеннях Ремісничої палати України. Дизайн-центри, створені, в рамках кластерних структур, зможуть координувати підготовку етнодизайнерів з потребами виробничої сфери, бізнесу. Реміснича палата має співпрацювати з національною Радою дизайну, завдання якої – проводити державну політику щодо розвитку дизайну як частини креативної економіки та впливати на розвиток і сталість підприємств, а також їхньої продукції. При раді доцільно створити музей дизайну з відділенням для демонстрації кращих взірців об'єктів вітчизняного і закордонного етнодизайну. Етнодизайн може бути спрямований на внутрішнього споживача, для “опредмечення” архаїчного менталітету і підтримання етнічного здоров'я нації, та на зовнішнього, коли дизайн-проекти містять у собі й частку “опредмечених” суперсучасного глобалізаційного менталітету, аби не втратити зв'язку з динамічним навколишнім світом і були легко впізнаваним. Для Українського етнодизайну доцільно розділяти проектування для внутрішнього і зовнішнього споживача.

Перспективу наших подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні і розробці підсистеми виробничо-технологічної з ергодизайну як елемента національної системи неперервної дизайн-освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дизайнерська діяльність: стан і перспективи: інформаційно-методичне видання / за ред. В.О. Свірка. Київ: УкрНДЦДЕ, 2014. 171 с.
2. Короткий Оксфордський словник мистецьких термінів. Оксфордське мистецтво онлайн. Oxford University Press. URL: <http://www.oxfordartonline.com.libproxy.lib.unc.edu/subscriber/article/opr/t4/e737> (дата звернення: 12.08.2023).
3. Кара-Васильєва Т. Формування дизайну в Україні художниками авангарду. *Нариси з історії українського дизайну XX ст.*: зб. ст. Київ: Фенікс, 2012, С. 33–34.
4. Лебедєва А.І. “Народний дизайн”: поняття, що не стало терміном. *Народознавчі зошити*. 2018. № 2 (140). С. 328–332. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2018.02.328> (дата звернення: 10.08.2023).
5. Мовчан В.С. Закономірності історичного життя мистецтва. URL: <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446665/s-17?page=2> (дата звернення: 16.08.2023).
6. Оршанський Л.В. Етнодизайн як інноваційний художньо-естетичний компонент технологічної освіти. *Молодь і ринок*. 2011. № 1 (72). С. 38–41.
7. Про Раду з дизайну: постановка Кабінету Міністрів України від 30 липня 1996 р. № 876. URL: <https://zakon.ra>

[da.gov.ua/laws/show/876-96-%D0%BF#Text](https://zakon.ra.gov.ua/laws/show/876-96-%D0%BF#Text) (дата звернення: 12.08.2023).

8. Стрижак О. До питання про взаємодію народного мистецтва і професійної художньої діяльності як складових національної культури. *Українська народна творчість у поняттях міжнародної термінології. Примітив, фольклор, аматорство, кітч...*: Колективне дослідження Других Гончарівських читань. 1995. Київ: Родовід, 1995. С. 27–32.

9. Сиваш І.О. Мистецтво етнодизайну в художній культурі України XX – початку XXI ст.: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2019. 191 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Syvash_Iona/Mystetstvo_etnodyzainu_v_khudozhnii_kulturi_Ukrainy_XXI_pochatku_XXI_s_t.pdf (дата звернення: 14.08.2023).

10. Цідило І. Етно-дизайн у формуванні інформаційно-графічної культури майбутнього дизайнера. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/etnodizayn-v-formirovani-informatsionno-graficheskoy-kultury-buduschego-dizaynera%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/etnodizayn-v-formirovani-informatsionno-graficheskoy-kultury-buduschego-dizaynera%20(2).pdf) (дата звернення: 18.08.2023).

REFERENCES

1. Dyzainerska diialnist: stan i perspektyvy [Design activity: state and prospects]. *Informational and methodical publication*. (Ed.). V.O. Svirko. Kyiv, 2014. 171 p. [in Ukrainian].
2. Korotkyi Oksfordskyi slovnyk mystetskykh terminiv. Oksfordske mystetstvo online [Concise Oxford Dictionary of Art Terms. Oxford Art Online]. Oxford University Press. Available at: <http://www.oxfordartonline.com.libproxy.lib.unc.edu/subscriber/article/opr/t4/e737> (Accessed 12 August 2023). [in English].
3. Kara-Vasylieva, T. (2012). Formuvannia dyzainu v Ukraini khudozhnykamy avanhardu [Formation of design in Ukraine by avant-garde artists]. *Essays on the history of Ukrainian design of the 20th century*. Kyiv, pp. 33–34. [in Ukrainian].
4. Lebedieva, A.I. (2018). “Narodnyi dyzain”: poniattia, shcho ne stalo terminom [“People’s design”: a concept that has not become a term]. *Ethnological notebooks*. No. 2 (140). pp. 328–332. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2018.02.328> (Accessed 10 August 2023). [in Ukrainian].
5. Movchan, V.S. Zakonomirnosti istorychnoho zhyttia mystetstva [Patterns of the historical life of art]. Available at: <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446665/s-17?page=2> (Accessed 16 August 2023). [in Ukrainian].
6. Orshanskyi, L.V. (2011). Etnodyzain yak innovatsiyniy khudozhno-estetychnyi komponent tekhnolohichnoi osvity [Ethnodesign as an innovative artistic and aesthetic component of technological education]. *Youth & market*. No. 1 (72). pp. 38–41. [in Ukrainian].
7. Pro Radu z dyzainu [“About the Design Council”]. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 30, 1996 No. 876. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-96-%D0%BF#Text> (Accessed 12 August 2023) [in Ukrainian].
8. Stryzhak, O. (1995). Do pytannia pro vzaemodiiu narodnoho mystetstva i profesiinoi khudozhnoi diialnosti yak skladovykh natsionalnoi kultury [To the question of the interaction of folk art and professional artistic activity as components of national culture]. *Ukrainian folk art in the concepts of international terminology. Primitive, folklore, amateurism, kitsch...*: A collective study of the Second Goncharivskyi readings. Kyiv, pp. 27–32. [in Ukrainian].

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ І МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

9. Syvash, I.O. (2019). *Mystetstvo etnodyzainu v khudozhnii kulturi Ukrainy XX – pochatku XXI st.* [The art of ethnodesign in the artistic culture of Ukraine in the 20th and early 21st centuries]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 191 p. Available at: https://shron1.chtyvo.org.ua/Syvash_Ilona/Mystetstvo_etnodyzainu_v_khudozhnii_kulturi_Ukrainy_XXI_pochatku_XXI_st.pdf (Accessed 14 August 2023). [in Ukrainian].

10. Tsidylo, I. *Etno-dyzain u formuvanni informatsiino-hrafichnoi kultury maibutnoho dyzainera* [Ethno-design in the formation of information and graphic culture of the future designer]. Available at: [file:///C:/Users/User/Downloads/etnodyzayn-v-formirovani-informatsionno-graficheskoy-kultury-budushego-dizaynera%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/etnodyzayn-v-formirovani-informatsionno-graficheskoy-kultury-budushego-dizaynera%20(2).pdf) (Accessed 18 August 2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.08.2023

УДК 37.01:[378:37.011.3:004.9:004.453-051:005.336.2]
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.289423>

Вікторія Іванова, доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету
Тетяна Мочан, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівського державного університету

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ І МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті представлено теоретичне обґрунтування феномену професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення. Проаналізовано найбільш актуальні для дослідження трактування компетентності та професійної компетентності і на цій основі сформульовано власне визначення поняття “професійна компетентність майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення”. Автори переконані, що аналіз професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення має урахувати компетентнісний, системний, особистісний, діяльнісний і аксіологічний підходи.

Ключові слова: майбутні оператори з обробки інформації та програмного забезпечення; кваліфіковані робітники; професійна (професійно-технічна освіта); професійна підготовка; компетентність; професійна компетентність; професійна компетентність майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення.

Літ. 13.

Victoria Ivanova, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Professor of the Preschool and Special Education Department,
Mukachevo State University
Tetiana Mochan, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Theory and Methods of Primary Education Department,
Mukachevo State University

THEORETICAL ASPECTS AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ANALYZING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE OPERATORS IN THE FIELD OF INFORMATION AND SOFTWARE PROCESSING

Today's world has been characterized by increased attention to vocational education, in particular, to the professional training of future operators in the field of information and software processing. Therefore, the problem of forming the professional competence of future operators in the field of information and software processing in the process of professional training has become important. The article has substantiated theoretical aspects and methodological approaches to the analysis of professional competence of future operators in the field of information and software processing. The most relevant for the research interpretations of competence and professional competence have been presented. It has been noted that professional competence is directly related to the specifics of the future specialist's activity. According to the analysis of scientific sources, the authors have defined the concept of “professional competence of future operators in the field of information and software processing” as an integrative quality of a person characterized by the ability to solve problems and typical tasks that arise in real life situations using knowledge, experience, values and abilities. Professional competence includes: professional literacy; experience of individual and group activities using modern innovative technologies; readiness for self-education in this area, self-realization in the profession. The authors have been convinced that the analysis of the professional competence of future operators in the field of information and software processing should take into account competence, systemic, personal, activity and axiological approaches. The result of professional training has been competent specialists who are able to carry out professional activities in the context of change, analyze their own level of professional competence, outline ways to improve it and achieve their goals.